

به نام خدا

اظهار نظر کارشناسی درباره:

«طرح بیمه مؤسسان و مدیران آموزشگاههای فنی و حرفه‌ای آزاد»

مقدمه و بیان مسئله

طراحان محترم طرح در نظر دارند که مؤسسان و مدیران آموزشگاههای فنی و حرفه‌ای آزاد که با اخذ مجوز از سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای کشور وابسته به وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی فعالیت می‌کنند از ابتدای سال ۱۳۹۲ با نرخ حق بیمه‌ای معادل ۱۵/۳۰ (پانزده سی‌ام) مشمول قانون تأمین اجتماعی و بیمه بیکاری قرار گرفته و از مزایای قانون مذکور برخوردار شوند.

سابقه قانون و مقررات وضع شده

به موجب ماده (۴) قانون تأمین اجتماعی و اصلاحات بعدی آن افرادی که به هر عنوان در مقابل دریافت مزد یا حقوق کار می‌کنند و همچنین صاحبان حرف و مشاغل آزاد و کلیه اتباع ایرانی اعم از شاغل و غیرشاغل مشمول قانون یاد شده می‌باشند ضمن اینکه علاوه بر موارد فوق، مطابق قانون اصلاحی که در سال ۱۳۸۷ به تصویب رسیده و در حال حاضر نیز مجری می‌باشد، «در مواردی که کارفرمایان موضوع بند «۴» ماده (۲) قانون تأمین اجتماعی مصوب ۱۳۵۴/۴/۳ اشخاص حقیقی باشند و همچنین مدیران اشخاص حقوقی غیردولتی می‌توانند با پرداخت حق بیمه سهم بیمه شده و کارفرما به ترتیب مقرر در ماده (۲۸) قانون تأمین اجتماعی و اصلاحات بعدی آن از تاریخ اشتغال به کار در کارگاه در زمره مشمولین قانون مذکور قرار گیرند». همچنین قانونگذار در مقام تبیین قانون اصلاح بند «ب» و تبصره «۳» ماده (۴) قانون تأمین اجتماعی مصوب تیرماه ۱۳۵۴، چگونگی انجام بیمه و نرخ حق بیمه و همچنین میزان مزایای مربوطه را به آیین‌نامه‌ای که به تصویب هیئت دولت می‌رسد احاله نموده است و آیین‌نامه مورد نظر در تاریخ ۱۳۶۶/۷/۲۹ به تصویب هیئت وزیران رسیده و به موجب ماده (۱) آیین‌نامه «صاحبان حرف و مشاغل آزاد به افرادی اطلاق شده است که برای انجام حرفه و شغل مورد نظر با داشتن کارگر (کارفرما) یا خود به تنهایی (خویش‌فرما) به استناد مجوز اشتغال صادره از سوی مراجع ذیصلاح یا به تشخیص هیئت‌مدیره سازمان تأمین اجتماعی به کار اشتغال داشته و مشمول مقررات حمایتی خاص نباشند» لذا براساس قانون و مقررات مربوطه افراد فوق مشمول این قانون قرار گرفته و نرخ حق بیمه به شرح زیر تعیین شده است:

الف) بیمه بازنشستگی با نرخ حق بیمه ۱۲ درصد،

ب) بیمه بازنشستگی و فوت با نرخ حق بیمه ۱۴ درصد،

ج) بیمه بازنشستگی و ازکارافتادگی و فوت با نرخ حق بیمه ۱۸ درصد.

توضیح: بیمه‌شدگان فوق می‌توانند با پرداخت حق بیمه بیشتر به میزان مشخص شده در ماده (۲۹) قانون تأمین اجتماعی و تغییرات بعدی آن از کمک‌هزینه بارداری و حوادث و بیماری‌ها موضوع ماده (۳) قانون تأمین اجتماعی برخوردار شوند. ضمن اینکه اشخاص یاد شده در صورتی که دارای کارگر باشند

می‌توانند همانند کارگران خود نام خویش را در صورت مزد کارکنان شاغل در کارگاه که همه‌ماهه تنظیم و به صندوق تأمین اجتماعی ارائه می‌نمایند درج و با پرداخت حق بیمه تحت پوشش خدمات تأمین اجتماعی قرار گیرند.

نقاط ضعف و مغایرت‌های قانونی طرح

با توجه به مطالب پیش‌گفته طرح مورد نظر دارای ایرادتی به شرح زیر می‌باشد:

ایراد اصل هفتادوپنجم قانون اساسی: مجموع نرخ حق بیمه مطابق قانون تأمین اجتماعی و قانون بیمه بیکاری ۳۳ درصد حقوق و دستمزد بیمه شده است (۲۳ درصد سهم کارفرما که ۳ درصد آن مربوط به بیمه بیکاری است، ۷ درصد سهم بیمه شده و ۳ درصد سهم مشارکت دولت در صندوق) درحالی که با توجه به طرح پیشنهادی کل حق بیمه به حدود نیمی از نرخ مقرر تقلیل نموده است و این امر باعث کاهش درآمد صندوق تأمین اجتماعی شده و در مواردی شورای نگهبان ایراد اصل هفتادوپنجم قانون اساسی را بر این‌گونه طرح‌ها وارد می‌داند.

مستند به جزء «۳» بند «الف» ماده (۲۶) و ماده (۲۹) قانون برنامه پنجم توسعه ایجاد هرگونه تعهد بیمه‌ای و بار مالی خارج از ارقام بودجه و بدون تأمین منابع مالی برای صندوق‌های بازنشستگی ممنوع شده است. از این منظر طرح مغایر قانون برنامه پنجم توسعه و تصویب آن نیازمند اخذ دوسوم آراست.

مغایرت با قانون کار و قانون بیمه بیکاری: مطابق مواد (۱) و (۴) قانون کار، کارفرمایان مشمول قانون کار نبوده، بلکه صرفاً مکلف به اجرای آن می‌باشند و طرح پیشنهادی، مؤسسان و مدیران کارگاه، که در حکم کارفرما می‌باشند را مشمول بیمه بیکاری قرار داده است که مغایر با قانون کار و قانون بیمه بیکاری می‌باشد (طبق بند «۲» ماده (۱) قانون بیمه بیکاری مصوب ۱۳۶۹/۶/۲۶ صاحبان حرف و مشاغل آزاد و بیمه‌شدگان اختیاری از شمول قانون بیمه بیکاری خارج می‌باشند).

مغایرت با تبصره «۵» ماده (۴) قانون تأمین اجتماعی: در مواردی که کارفرمایان موضوع بند «۴» ماده (۲) قانون تأمین اجتماعی مصوب ۱۳۵۴/۴/۳ اشخاص حقیقی باشند و همچنین مدیران اشخاص حقوقی غیردولتی می‌توانند با پرداخت حق بیمه سهم بیمه شده و کارفرما به ترتیب مقرر در ماده (۲۸) قانون تأمین اجتماعی و اصلاحات بعدی آن از تاریخ اشتغال به کار در کارگاه در زمره مشمولین قانون مذکور قرار گیرند.

مغایرت با بند «ب» ماده (۴) قانون تأمین اجتماعی: سازمان تأمین اجتماعی مکلف است با استفاده از مقررات عام قانون تأمین اجتماعی صاحبان حرف و مشاغل آزاد را به صورت اختیاری در برابر تمام یا قسمتی از مزایای قانون تأمین اجتماعی بیمه نماید.

جمع‌بندی و نتیجه‌گیری

با توجه به مطالب و موارد ذکر شده علاوه بر مغایرت با قانون اساسی و قانون برنامه پنجم توسعه در حال حاضر افراد موضوع طرح پیشنهادی می‌توانند به عنوان کارفرما (دارای کارگر) و یا خویش‌فرما (بدون کارگر) خود را به صورت اختیاری نزد سازمان تأمین اجتماعی بیمه نمایند. کاهش حق بیمه این افراد به هر شکل علاوه بر اینکه نیازمند تأمین منابع مالی است این توقع را برای سایر گروه‌های مشابه خویش‌فرما ایجاد می‌کنند تا درخواست مشابهی را مطرح کنند، لذا تصویب آن پیشنهاد نمی‌شود.